

УДК 364-057.4:159.942.5.072.43

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-2-55-62>

Діброва Олег Владиславович,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
керівник проєктів Всеукраїнського громадського центру «Волонтер»,
м. Київ, Україна.

o.dibrova.asp@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0006-7236-8404>

Лях Тетяна Леонідівна,

кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.

t.liakh@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8807-0497>

ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: РЕЗУЛЬТАТИ ФОКУС-ГРУПОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Постановка проблеми. Професійна діяльність фахівців із соціальної роботи у деокупованих територіальних громадах України в умовах повномасштабної війни набуває багатофункціонального й емоційно вразливого характеру. Ці фахівці щоденно взаємодіють із клієнтами, які пережили втрату житла, рідних, травматичні події, окупацію або поранення, що значно підвищує психологічне навантаження та ризики вторинної травматизації. Паралельно з цим, вони функціонують у контексті обмежених ресурсів, кадрового дефіциту, невизначеності умов праці та загрози особистій безпеці. Такий комплекс чинників створює передумови для розвитку синдрому професійного вигорання – явища, що проявляється у вигляді емоційного виснаження, зниження професійної ефективності, внутрішньої відстороненості та демотивації.

Актуальність проблеми профілактики професійного вигорання у зазначеному контексті зумовлюється не лише необхідністю збереження емоційного здоров'я окремих фахівців, а й питанням життєздатності всієї системи

соціального захисту на деокупованих територіях. Виснаження соціальних працівників унеможливує надання якісних послуг, перешкоджає ефективному реагуванню на кризові ситуації та підвищує плинність кадрів, що критично для громад, які переживають складний етап відновлення.

Проблема ускладнюється тим, що в багатьох громадах питання профілактики професійного вигорання або зовсім не врегульоване інституційно, або залишається прерогативою окремих ініціатив. У результаті фахівці часто залишаються наодинці зі своїм емоційним станом, не маючи належних умов для підтримки, відновлення та рефлексії. Саме тому потребує особливої уваги пошук дієвих форм і методів підтримки фахівців соціальної роботи, які враховують специфіку деокупованих територій та високий рівень професійної напруги.

У цьому контексті важливою науковою і практичною задачею є вивчення реального досвіду працівників соціальної сфери, які працюють у таких громадах, виявлення ключових чинників вигорання, а також ефективних

підходів до його профілактики. Саме таке завдання покладено в основу проведеного фокус-групового дослідження, результати якого стали базою для подальших аналітичних узагальнень і рекомендацій (Актуальні питання соціальної роботи, 2023).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз сучасних наукових досліджень, присвячених деокупованим територіям України, свідчить про широкий спектр тем, які перебувають у центрі уваги вітчизняних науковців. У публікації О. Шаумян та О. Музики розглядається вплив збройного конфлікту на психологічний стан населення та трансформацію його ціннісних орієнтирів (Шаумян & Музика, 2024). Соціально-економічні аспекти відновлення звільнених територій аналізуються у роботі О. Захарової і О. Фаюк (Захарова & Фаюк, 2024, с. 76), тоді як К. Анохіна та В. Варава акцентують увагу на викликах і перспективах реінтеграції цих регіонів (Анохіна & Варава, 2024, с. 289).

Роль місцевого самоврядування в умовах протидії агресії та підтримки процесів відновлення детально досліджується В. Демиденком (Демиденко, 2024, с. 58). Т. Лях, Т. Спіріна та Є. Ковтун виділяють чинники формування соціальної згуртованості та громадянської активності у громадах (Лях та ін., 2023, с. 41), а Ж. Петрочко і Т. Лях підкреслюють значення волонтерської діяльності як важливого інструменту зміцнення єдності в постконфліктних регіонах (Петрочко & Лях, 2024, с. 202).

Окрему увагу практичним підходам до відновлення територій, постраждалих від бойових дій, приділяють Т. Спіріна та Я. Мартинюк, зосереджуючися на ефективності проєктного менеджменту (Спіріна & Мартинюк, 2024, с. 105). У свою чергу, О. Мартиненко досліджує виклики, з якими стикаються благодійні організації під час роботи з населенням деокупованих територій, наголошуючи на потребі посилення соціальної підтримки та сприяння процесам адаптації (Мартиненко, 2024, с. 47). Дослідження Ж. Петрочко, Г. Слозанської та І. Криницької висвітлює ключову роль територіальних громад у забезпеченні соціально-реабілітаційних послуг для дітей

з інвалідністю та їхніх родин. Авторки підкреслюють, що ефективне реагування громади на потреби вразливих груп є важливим чинником стійкого післявоєнного відновлення (Петрочко та ін. 2024).

Окреме місце займає дослідження авторів цієї статті – О. Діброви та Т. Лях, – у якому проаналізовано взаємозв'язок між громадянською активністю та соціальною згуртованістю як ключовими чинниками відновлення деокупованих регіонів. Акцент зроблено на тому, як активна участь громадян у суспільному житті сприяє подоланню наслідків війни, відновленню інфраструктури, зміцненню міжгрупової довіри та формуванню підґрунтя для сталого розвитку (Діброва & Лях, 2024, с. 70).

Ці дослідження демонструють багатовимірність проблематики, пов'язаної з деокупованими територіями – від соціально-психологічної адаптації та громадянської активності до розбудови інфраструктури, волонтерської участі та ролі місцевого самоврядування – і підтверджують необхідність комплексного, інтегративного підходу до їх подальшого розвитку.

Мета статті: виявлення чинників професійного вигорання фахівців із соціальної роботи, які працюють у деокупованих територіальних громадах в умовах воєнного стану, а також аналіз ефективних форм і методів профілактики вигорання на основі результатів фокус-групового дослідження за участі фахівців із соціальної роботи державних і громадських організацій деокупованих територіальних громад Миколаївської (міста Баштанка, Новий Буг і Казанка) й Херсонської (Великоолександрівська ОТГ; Калинівська ОТГ) областей.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу наукової літератури, практичного досвіду соціальних служб та результатів емпіричних досліджень, можна виокремити комплекс чинників, що спричиняють розвиток професійного вигорання серед фахівців центрів соціальних служб у воєнний період. До цих чинників належать: емоційне виснаження, дефіцит соціальної підтримки, невизначеність

професійного майбутнього, етичні дилеми в прийнятті рішень, стигматизація клієнтів, організаційна нестабільність, надмірна інтенсивність праці, травматизація у процесі вторинного стресу, зниження відчуття професійної ефективності.

У відповідь на ці виклики, актуалізується необхідність системної профілактики професійного вигорання, яка має бути інтегрована в організаційну політику соціальних служб. Ефективна профілактика передбачає одночасне поєднання змістових, організаційних і психоедукаційних компонентів, а також розгортання підтримувальних форм і методів у повсякденній професійній діяльності. Ці компоненти мають відповідати як індивідуальним потребам фахівців, так і структурним можливостям закладів.

Нижче представлено аналітичне узагальнення чинників професійного вигорання та відповідних форм і методів профілактики в діяльності центрів соціальних служб деокупованих територіальних громад в умовах воєнного стану (табл. 1). Матеріали узагальнено нами у результаті фокус-груп

працівників соціальних служб деокупованих територіальних громад Миколаївської і Херсонської областей.

Розглянемо їх детальніше.

Емоційне виснаження є центральним компонентом професійного вигорання фахівців соціальної сфери. В умовах воєнного стану це виснаження посилюється через необхідність постійного реагування на критичні ситуації, глибоку емпатійну залученість та відсутність достатнього часу на відновлення. Фахівці часто відчувають внутрішню порожнечу, зниження здатності співпереживати та загальне емоційне виснаження. Ефективними профілактичними заходами в цьому контексті є залучення до груп психологічної підтримки, індивідуальних консультацій, застосування технік арт-терапії, релаксації, а також участь у тренінгах зі стресостійкості, які сприяють формуванню навичок емоційного саморегулювання.

Відчуття професійної неефективності виникає тоді, коли фахівець втрачає віру у власну професійну значущість і сумнівається в результативності своєї діяльності. В умовах

Таблиця 1

Чинники професійного вигорання фахівців із соціальної роботи та засоби їх профілактики в діяльності центрів соціальних служб деокупованих територіальних громад Миколаївської і Херсонської областей

Чинники професійного вигорання	Зміст профілактики	Форми профілактики	Методи профілактики
Емоційне виснаження	Психоемоційне розвантаження, розвиток емоційної стійкості	Групи психологічної підтримки, індивідуальні консультації	Тренінги зі стресостійкості, арт-терапія, релаксаційні техніки
Відчуття професійної неефективності	Підвищення професійної самооцінки, рефлексія досягнень	Супервізії, професійне наставництво	Портфоліо досягнень, обговорення кейсів, коучинг
Організаційна нестабільність	Створення передбачуваного робочого середовища	Впровадження чітких алгоритмів роботи, регулярне інформування	Регламентация функцій, командна взаємодія
Надмірне робоче навантаження	Оптимізація функціонального розподілу обов'язків	Перерозподіл завдань, делегування	Тайм-менеджмент, технології планування
Дефіцит соціальної підтримки	Формування середовища професійного взаєморозуміння	Колегіальні зустрічі, неформальні обміни досвідом	Професійні клуби, партнерські мережі
Вторинна травматизація	Робота з наслідками впливу травматичних історій	Психологічна декомпресія, консультації з кризовими психологами	Дебрифінг, психотерапевтична супервізія
Етичні дилеми	Підвищення моральної рефлексії, етична компетентність	Колективний розгляд складних випадків	Етичні колегії, навчання етичному моделюванню
Професійна ізоляція	Підтримка фахової спільноти	Участь у професійних мережах і конференціях	Нетворкінг, міжвідомча взаємодія

воєнного стану, коли кількість невирішених ситуацій зростає, а результати допомоги не завжди є миттєвими, це відчуття може посилюватися. З метою профілактики рекомендується організувати супервізії, професійне наставництво, забезпечувати можливості для обговорення складних кейсів та ведення портфоліо професійних досягнень. Такі заходи сприяють зміцненню професійної самооцінки й підтримують фахівців у рефлексії власної ефективності.

Організаційна нестабільність, що проявляється у частих змінах умов праці, неузгодженості функцій або відсутності чітких інструкцій, формує відчуття невизначеності та дезорганізації. У кризових умовах війни це особливо ускладнює професійну діяльність. Профілактика передбачає створення передбачуваного робочого середовища з чітко визначеними алгоритмами дій, регламентацією функціональних обов'язків, регулярним інформуванням працівників і розвитком командної взаємодії.

Надмірне робоче навантаження, характерне для періодів загострення соціальних викликів, посилює ризик емоційного вигорання. Соціальні працівники часто виконують велику кількість завдань у стислий термін, що призводить до хронічного стресу. Зменшення навантаження можливе через оптимізацію функціонального розподілу обов'язків, ефективне делегування, використання технологій планування та принципів тайм-менеджменту, які сприяють раціональному використанню часу та енергії.

Дефіцит соціальної підтримки створює відчуття ізоляції та емоційної вразливості. У колективі, де відсутнє середовище професійного взаєморозуміння, працівники можуть втрачати мотивацію та відчуття приналежності. Ефективними є колегіальні зустрічі, неформальні обміни досвідом, створення професійних клубів, а також формування партнерських мереж, що забезпечують регулярний міжособистісний та міжорганізаційний контакт.

Вторинна травматизація є наслідком тривалого контакту з клієнтами, які пережили травматичні події. Переживання чужих історій

призводить до емоційної втоми, підвищеної тривожності та відчуття пригніченості. Для її профілактики доцільно організувати психологічну декомпресію, дебрифінги, консультації з кризовими психологами, а також забезпечити доступ до психотерапевтичної супервізії як простору для емоційного опрацювання пережитого досвіду.

Етичні дилеми виникають у ситуаціях, коли фахівець змушений ухвалювати рішення у морально неоднозначних обставинах. Це провокує внутрішні конфлікти, сумніви й емоційне напруження. Профілактика передбачає розвиток етичної компетентності, організацію колективного розгляду складних випадків, проведення навчань з етичного моделювання, а також функціонування етичних колегій, які підтримують моральну орієнтацію працівників.

Професійна ізоляція, що посилюється за умов дистанційної роботи або обмеженого доступу до професійної спільноти, знижує відчуття професійної включеності та призводить до зниження мотивації. Для подолання цього чинника важливо підтримувати фахове середовище через участь у конференціях, мережних заходах, міжвідомчих платформах взаємодії та професійному нетворкінгу, що сприяє формуванню відчуття спільноти та взаємної підтримки.

Рекомендації. У ході фокус-групових обговорень із фахівцями центрів соціальних служб, які працюють у різних регіонах України в умовах воєнного стану, було виокремлено низку дієвих практик профілактики професійного вигорання. Ці напрацювання мають потенціал стати основою для формування внутрішньої політики закладів соціальної сфери.

По-перше, учасники фокус-груп наголошували на важливості інституціалізації профілактичної роботи з персоналом. За їхніми словами, профілактика вигорання має бути не спорадичною ініціативою окремих керівників чи психологів, а цілеспрямованим і системним процесом, інтегрованим в організаційну культуру. Йдеться, зокрема, про розробку внутрішніх протоколів щодо психоемоційної підтримки, впровадження регулярного моніторингу

стану працівників, а також створення умов для безпечного обговорення емоційно складних ситуацій.

Другою важливою рекомендацією стало створення системи психологічної підтримки на рівні закладу. Працівники висловлювали потребу в наявності фахового психолога, до якого можна звернутись неформально, без складних процедур. Також було відзначено позитивний ефект від проведення груп підтримки, дебрифінгів після важких кейсів, та навіть короткотривалих релаксаційних практик у межах робочого дня.

Фахівці акцентували також на значенні професійної рефлексії як засобу профілактики внутрішнього виснаження. Учасники фокус-груп, які мали доступ до супервізій, зазначали, що саме ці зустрічі допомагають «зберегти професійний фокус» та не втрачати сенс у складних обставинах. Окремо згадувалося про цінність формування особистого «портфолію досягнень», у якому можна фіксувати успішні кейси, вдалі інтервенції та відгуки клієнтів.

Одним із частих запитів стало зменшення надмірного навантаження. Працівники вказували на потребу в гнучкому плануванні робочого процесу, делегуванні частини завдань, ротатії функцій. Деякі команди вже експериментували з такими підходами і зазначали позитивну динаміку в зниженні емоційної втоми.

Не менш важливим напрямом виявилось зміцнення командної взаємодії. Спільні короткі планування, неформальні обговорення, навіть спільне чаювання після напруженого робочого дня – все це формує відчуття підтримки та єдності. Учасники підкреслювали, що ефективна команда – це ресурс, який суттєво знижує ризик вигорання.

Під час обговорень особливої уваги набула тема етичних дилем, які виникають у складних випадках, особливо за відсутності чітких інструкцій. Практика колегіального розгляду таких ситуацій, створення етичних рад, а також навчання з морального моделювання були визнані корисними та такими, що знижують тиск індивідуальної відповідальності.

Значна частина учасників фокус-груп порушувала проблему професійної ізоляції, особливо в умовах віддаленої або мобільної роботи. Рекомендацією стало активніше включення фахівців у професійні мережі, участь у конференціях, міжвідомчих семінарах, де є можливість обмінюватися досвідом і не втрачати зв'язок із фаховою спільнотою.

Останнім, але не менш важливим, стало питання моніторингу стану персоналу. Працівники висловлювали готовність до участі в анонімних опитуваннях щодо рівня емоційного виснаження, надання зворотного зв'язку щодо умов праці. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти ризики та реагувати на них у спосіб, орієнтований на підтримку, а не на контроль.

Загалом, практичний досвід учасників фокус-груп підтверджує, що профілактика професійного вигорання є не додатковою опцією, а стратегічною умовою збереження життєздатності системи соціального захисту в умовах тривалої кризи. Вона потребує лідерства, інституційної волі та щоденної уваги до потреб людей, які працюють із людським боєм.

Висновки. У контексті тривалого воєнного стану в Україні професійна діяльність фахівців центрів соціальних служб набуває нових викликів, що суттєво впливають на їхній психо-емоційний стан та професійну витривалість. Дослідження дозволило виявити комплекс чинників, які формують середовище підвищеного ризику розвитку професійного вигорання, зокрема емоційне виснаження, відчуття професійної неефективності, організаційну нестабільність, надмірне робоче навантаження, дефіцит соціальної підтримки, вторинну травматизацію, етичні дилеми та професійну ізоляцію.

Аналіз форм і методів профілактики продемонстрував, що найефективнішими є ті підходи, які поєднують індивідуальні й організаційні компоненти, а також інтегрують принципи психологічної підтримки, командної взаємодії, етичного супроводу й професійного розвитку. Профілактика професійного

вигорання має здійснюватися не ситуативно, а системно – як складова внутрішньої політики соціальної служби, орієнтована на сталий розвиток персоналу та збереження його психічного здоров'я.

Практика центрів соціальних служб, що реалізують комплексні профілактичні заходи, свідчить про позитивний вплив таких ініціатив

на зниження рівня емоційного вигорання, підвищення мотивації та професійної самореалізації працівників. Результати дослідження можуть слугувати підґрунтям для розробки інституційних програм профілактики професійного вигорання, які відповідають сучасним викликам і потребам соціальних працівників у кризових умовах.

Література

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О. Денисюк та ін. ; ред.: О. Епель, Т. Лях, І. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47338/>
2. Анохіна К., Варава В. Проблеми та перспективи реінтеграції деокупованих територій в Україні. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : Матеріали VIII Міжнар. науково-практ. конф. (м. Дніпро, 15 берез. 2024 р.)*. Частина II. Дніпро, 2024. С. 289–290. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/14244>
3. Демиденко В. О. Роль місцевого самоврядування в реінтеграції деокупованих територій України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 4. С. 58–64. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.8>
4. Діброва О. В., Лях Т. Л. Громадянська активність і соціальна згуртованість як рушії відновлення й розвитку деокупованих територій. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 4. С. 70–76. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-4-70-76>
5. Захарова О., Фаюк О. Проблеми розвитку деокупованих територій України. *Сучасні тенденції розвитку економіки та держави : матеріали VIII Всеукр. студент. науково-практ. конф. (м. Черкаси, 23 квіт. 2024 р.)*. Черкаси, 2024. С. 76–78.
6. Лях Т., Спіріна Т., Ковтун Є. Розвиток соціальної згуртованості територіальної громади. *Humanitas*. 2023. № 3. С. 41–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.7>
7. Мартиненко О. Г. Проблематика соціальної роботи благодійних фондів України з особами, які перебувають на деокупованих територіях. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. № 100. Р. 47–53. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.100.10>
8. Петрочко Ж. В., Слозанська Г. І., Криницька І. П. Потреба та пріоритети надання соціально-реабілітаційних послуг для дітей з інвалідністю у територіальній громаді. *Інклюзія і суспільство*. 2024. № 2. С. 53–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-2-8>
9. Петрочко Ж., Лях Т. Потенціал волонтерства для розвитку деокупованих громад. *Humanitas*. 2024. № 3. С. 202–207. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.28>
10. Спіріна Т. П., Мартинюк Я. В. Проектування як інструмент розв'язання проблем територіальних громад, постраждалих від воєнних дій. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2024. Вип. 3(148). С. 105–109. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-3-15>
11. Шаумян О., Музика О. Вплив війни на жителів деокупованих територій України: зміни емоційного стану та ціннісних пріоритетів. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 1(35). С. 702–714. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1\(35\)-702-714](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1(35)-702-714)

References

1. Anokhina, K., & Varava, V. (2024). Problemy ta perspektyvy reintehratsii deokupovanykh terytorii v Ukraini [Challenges and Prospects of Reintegration of De-Occupied Territories in Ukraine]. In: *Mizhnarodna ta natsionalna bezpeka: Teoretychni i prykladni aspekty – International and national security: theoretical and applied aspects*. (Part II, pp. 289–290). Dnipro: DDUVS. Retrieved from <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/14244> [in Ukrainian].
2. Demydenko, V. O. (2024). Rol mistsevoho samovriaduvannia v reintehratsii deokupovanykh terytorii Ukrainy [The role of local self-government in the reintegration of the de-occupied territories of Ukraine]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, 4, 58–64. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.8> [in Ukrainian].
3. Denysiuk, O., Dulia, A., Vainola, R., Epel, O., Zhukov, V., Karpenko, O., Klishevych, N., Kotelevets, A., Lekholetova, M., Liutyi, V., Liakh, T., Ostrolutska, L., Petrochko, Zh., Sapiha, S., Sylantieva, I., Spirina, T.,

Sulitskyi, V., Faidiuk, O., & Shved, O. (2023). *Aktualni pytannia sotsialnoi roboty – Current issues of social work*. Eds. O. Epel, T. Liakh & I. Sylantieva. Uzhhorod: RIK-U. Retrieved from <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47338/> [in Ukrainian].

4. Dibrova, O. V., & Liakh, T. L. (2024). Hromadianska aktyvnist i sotsialna zghurtovanist yak rushii vidnovlennia y rozvytku deokupovanykh terytorii [Civic engagement and social cohesion as drivers of recovery and development in de-occupied territories]. *Sotsialna pedahohika: teoriia ta praktyka – Social Pedagogy: Theory and Practice*, (4), 70–76. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-4-70-76> [in Ukrainian].

5. Liakh, T., Spirina, T., & Kovtun, Ye. (2023). Rozvytok sotsialnoi zghurtovanosti terytorialnoi hromady [Development of social cohesion in the territorial community]. *Humanitas*, (3), 41–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.7> [in Ukrainian].

6. Martynenko, O. (2024). Problematyka sotsialnoi roboty blahodiinykh fondiv Ukrainy z osobamy, yaki перебувають на деокупованих територіях [Problems of social work of charitable funds of Ukraine with persons living in de-occupied territories]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific Journal of M. P. Dragomanov National Pedagogical University. Series 5. Pedagogical Sciences: Realities and Perspectives*, 100, 47–53. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.100.10> [in Ukrainian].

7. Petrochko, Z., Slozanska, H., & Krynytska, I. (2024). Potreba ta priorityty nadання sotsialno-reabilitatsiinykh posluh dlia ditei z invalidnistiu u terytorialnii hromadi [The need and priorities of the provision of social rehabilitation services for children with disabilities in the territorial community]. *Inkluziia i suspilstvo – Inclusion and Society*, (2), 53–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-2-8> [in Ukrainian].

8. Petrochko, Zh., & Liakh, T. (2024). Potensial volonterstva dlia rozvytku deokupovanykh hromad [The potential of volunteering for development of deoccupied communities]. *Humanitas*, (3), 202–207. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.28> [in Ukrainian].

9. Shaumian, O., & Muzyka, O. (2024). Vplyv viiny na zhyteliv deokupovanykh terytorii Ukrainy: Zminy emotsiinoho stanu ta tsinnisnykh prioritytetiv [The war impact on the residents of the de-occupied territories of Ukraine: changes in emotional state and value priorities]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Prospects and innovations of science*, 1(35), 702–714. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1\(35\)-702-714](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1(35)-702-714) [in Ukrainian].

10. Spirina, T., & Martyniuk, Y. (2024). Proiektuvannia yak instrument rozviazannia problem terytorialnykh hromad, postrazhdalykh vid voiennykh dii [The project as a tool for solving the problems of territorial communities affected by military actions]. *Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho – Scientific Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 3(148), 105–109. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-3-15> [in Ukrainian].

11. Zakharova, O., & Faiuk, O. (2024). Problemy rozvytku deokupovanykh terytorii Ukrainy [Challenges of Development in De-Occupied Territories of Ukraine]. In: *Suchasni tendentsii rozvytku ekonomiky ta derzhavy – Current trends in economic and state development*. (pp. 76–78). Cherkasy [in Ukrainian].

Діброва О. В., Лях Т. Л. Профілактика професійного вигорання фахівців із соціальної роботи деокупованих територіальних громад: результати фокус-групового дослідження

Авторами статті представлено результати дослідження чинників професійного вигорання фахівців із соціальної роботи державних і громадських організацій деокупованих територіальних громад в умовах воєнного стану, проведеного у період із листопада 2024 року по березень 2025 року. До участі у фокус-групах було залучено 45 фахівців із соціальної роботи центрів соціальних служб і громадських організацій деокупованих територіальних громад Херсонської та Миколаївської областей. У процесі дослідження виокремлено основні чинники, що спричиняють професійне вигорання фахівців із соціальної роботи (емоційне виснаження, відчуття професійної неефективності, організаційну нестабільність, надмірне робоче навантаження, дефіцит соціальної підтримки, вторинну травматизацію, етичні дилеми та професійну ізоляцію). У статті проаналізовано зміст, форми й методи профілактики кожного з вказаних чинників, що спричиняють професійне вигорання фахівців із соціальної роботи. Особливу увагу приділено практичним результатам фокус-групового аналізу, які засвідчують ефективність системного підходу до підтримки персоналу в умовах багатомісної кризи. Обґрунтовано необхідність впровадження інституційної моделі профілактики професійного вигорання як стратегічного напрямку діяльності соціальної служби, громадської організації, яка надає соціальні послуги, що працюють на деокупованих територіях, розвиваючи громади.

Ключові слова: професійне вигорання, соціальна робота в деокупованих територіальних громадах, фахівець із соціальної роботи, воєнний стан, профілактика, громада, деокупована територіальна громада.

Dibrova O. V., Liakh T. L. Preventing professional burnout among social work specialists in de-occupied territorial communities: results of a focus group study

This article presents the results of a study on the factors contributing to professional burnout among social work specialists from governmental and non-governmental organizations operating in de-occupied territorial communities under martial law. Conducted between November 2024 and March 2025, the research involved 45 professionals from social service centers and NGOs in the de-occupied communities of Kherson and Mykolaiv regions. The study identified key contributors to burnout, including emotional exhaustion, a sense of professional inefficacy, organizational instability, excessive workload, lack of social support, secondary traumatization, ethical dilemmas, and professional isolation. The article analyzes the content, forms, and methods of preventing each of these factors. Particular attention is given to the practical outcomes of the focus group analysis, which highlight the effectiveness of a systemic approach to staff support amid a multidimensional crisis. The authors argue for the implementation of an institutional model for burnout prevention as a strategic direction for social services and NGOs working in de-occupied areas and supporting local community development.

The experience of social service centers implementing comprehensive preventive interventions in de-occupied territorial communities of Ukraine highlights the positive impact of such initiatives on mitigating emotional burnout, enhancing staff motivation, and fostering professional self-actualization. The study's findings provide a conceptual basis for the development of institutional burnout prevention programs that are responsive to the current challenges and specific needs of social workers operating in crisis contexts. This research was conducted within the framework of the scientific project "Socialization of Vulnerable Population Groups in the Context of Territorial Community Development in Ukraine", carried out by the authors at the Department of Social Pedagogy and Social Work of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

Key words: professional burnout, social work in de-occupied territorial communities, social work specialist, martial law, prevention, community, de-occupied territorial community.

Стаття надійшла до редакції 16.06.2025 р.

Прийнято до друку 20.06.2025 р.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

